

МОНІТОРИНГ ЗЕМЕЛЬ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В ПРОЦЕСАХ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ТЕРИТОРІЙ

ДЕМОЧКО Іван Олександрович

*студент 2-го курсу рівня підготовки PhD
спеціальності «Геодезія та землеустрій»*

Науковий керівник

НЕСТЕРЕНКО Сергій Григорович

*к.т.н., доцент кафедри
земельного адміністрування та
геоінформаційних систем,
Харківський національний університет
міського господарства ім. О.М. Бекетова,
м. Харків, Україна,
Serhiy.Nesterenko@kname.edu.ua*

Землі історико-культурного призначення є важливим елементом територіального розвитку та збереження культурної спадщини, особливо в умовах післявоєнного відновлення. Воєнні дії призводять до пошкодження об'єктів культурної спадщини, зміни функціонального використання територій, порушення встановлених меж і режимів використання земель [2]. У таких умовах зростає потреба у системному моніторингу стану та використання відповідних земель.

Моніторинг земель історико-культурного призначення розглядається як процес збору, оброблення та аналізу просторових і атрибутивних даних щодо їх стану, меж і характеру використання [3]. Його основною метою є забезпечення інформаційної підтримки прийняття управлінських рішень у процесах відбудови територій, планування їх подальшого розвитку та збереження об'єктів культурної спадщини [1]. У сучасних умовах він також виступає інструментом контролю за дотриманням вимог охорони культурної спадщини та раціонального використання земельних ресурсів.

У післявоєнний період особливого значення набуває використання цифрових інструментів моніторингу. До них належать геоінформаційні системи, дистанційне зондування Землі, супутникові дані, безпілотні літальні апарати, а також аналітичні методи оцінювання змін у землекористуванні. Використання таких інструментів дозволяє отримувати актуальну інформацію про стан територій, виявляти трансформації у використанні земель і фіксувати наслідки руйнувань.

Одним із важливих завдань є актуалізація даних про межі земель історико-культурного призначення та їх інтеграція з відомостями Державного земельного кадастру і реєстрів об'єктів культурної спадщини [3]. Це забезпечує узгодженість інформації, підвищує прозорість управління та

створює умови для контролю за використанням територій. Крім того, інтеграція кадастрових і містобудівних даних сприяє ефективному плануванню відбудови населених пунктів [4].

Моніторинг передбачає виявлення змін у стані земель, оцінювання ступеня їх пошкодження, визначення ризиків втрати культурної спадщини та формування пропозицій щодо відновлення територій. До основних факторів впливу належать руйнування об'єктів, зміна функціонального призначення земель, порушення охоронних зон, неконтрольована забудова та наслідки бойових дій.

У процесах післявоєнного відновлення моніторинг виконує інформаційну, аналітичну та контрольну функції. Він забезпечує накопичення даних про стан земель, дозволяє оцінювати динаміку змін і підтримує прийняття управлінських рішень щодо їх подальшого використання [4]. Також результати моніторингу можуть використовуватися для розроблення стратегій розвитку територій і програм відновлення культурної спадщини.

Важливим напрямом є застосування геоінформаційних моделей, що поєднують кадастрові дані, результати дистанційного зондування та інформацію про об'єкти культурної спадщини. Такі моделі дають можливість аналізувати просторові зміни, визначати території, які потребують першочергового відновлення або охорони, та прогнозувати подальший розвиток територій.

Додаткового значення набуває формування просторово-часових баз даних, що відображають стан земель до початку воєнних дій, під час їх перебігу та у період відновлення. Це дозволяє здійснювати порівняльний аналіз і визначати масштаби змін у використанні територій.

Участь територіальних громад у процесах моніторингу сприяє ефективнішому управлінню земельними ресурсами та забезпечує врахування місцевих потреб у відбудові. Водночас важливим є нормативно-правове забезпечення моніторингу, яке має регламентувати порядок збору даних, їх використання та інтеграцію в системи управління територіями [3].

Ефективність моніторингу значною мірою залежить від міжвідомчої взаємодії органів влади, наукових установ і громадських організацій. Така взаємодія забезпечує повноту інформації та сприяє впровадженню комплексних підходів до управління територіями історико-культурного значення.

Таким чином, моніторинг земель історико-культурного призначення є складовою процесів післявоєнного відновлення територій. Його впровадження забезпечує отримання достовірної інформації, контроль за використанням земель та формування обґрунтованих рішень щодо збереження культурної спадщини і подальшого розвитку територій. Застосування сучасних технологій, інтеграція кадастрових даних і вдосконалення нормативної бази створюють передумови для формування ефективної системи моніторингу земель історико-культурного призначення.

Список використаних джерел:

1. Земельний кодекс України : Закон України від 25.10.2001 № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.
2. Про охорону культурної спадщини : Закон України від 08.06.2000 № 1805-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14>.
3. Про Державний земельний кадастр : Закон України від 07.07.2011 № 3613-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3613-17>
4. ДБН Б.2.2-12:2019. Планування та забудова територій. Київ : Мінрегіон України, 2019.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ФАКУЛЬТЕТ ЗЕМЛЕВПОРЯДКУВАННЯ**

**ЗБІРНИК ТЕЗ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

«GEOPOINT»

5-6 березня 2026 року

**PROCEEDINGS OF INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL
CONFERENCE**

«GEOPOINT»

March 5-6, 2026

УДК 332.2/.7:528.4/.9"364"(082)

ISBN 978-617-8798-98-7

«GEOPPOINT»: Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, Україна, 5-6 березня 2026 року: матеріали конференції. Київ: НУБіП України. 2026. 332 с.

Рекомендовано Вченою радою факультету землевпорядкування Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 5 від 19 березня 2026 року)

У збірнику матеріалів конференції подано результати сучасних наукових досліджень за секціями: землеустрій та кадастр в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення, оцінка земель, врахування збитків та управління ризиками, геопросторові технології та ДЗЗ. Розраховано для науково-педагогічних працівників, представників науково-дослідних установ, науковців, спеціалістів установ та фахівців землевпорядного напрямку, аспірантів, студентів.

У разі повного або часткового використання матеріалів збірника посилання обов'язкове. Автори матеріалів несуть повну відповідальність за точність наведених фактів, цитат, власних імен та інших відомостей, відповідаючи принципам академічної доброчесності.

Відповідальні за випуск: І. А. Опенько, О. Д. Грищак

©НУБіП України, 2026